

LJUBLJANA, 25. MAJA 1956

LETO III., ŠTEV. 39

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

8. SEJA OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA

Dne 22. t. m. je Okrajni ljudski odbor na skupni seji obeh zborov sprejel okrajni družbeni plan in okrajni proračun za leto 1956. Poleg tega je Okrajni ljudski odbor sprejel spremembe okrajnega Statuta, ki so bile potrebne v zvezi z nedavno sprejetim Zakonom o upravnih organih v ljudski republiki Sloveniji. Ljudski odbor je izvolil nekatere nove s vole in ustanovil nekatera nova tajništva.

V današnji številki objavljamo ekspozice k družbenemu planu OLO za leto 1956, ki ga je podal ing. Ivo Klemenčič, predsednik Sveta za gospodarstvo OLO in poročilo k predlogu proračuna, ki ga je podal Janko Dekleva, predsednik Komisije za proračun OLO.

V prihodnjih številkih bomo objavili vse novoizvoljene člane okrajnih svetov in imenovanja novih vodilnih uslužbencev upravnih organov, ter nove sprejeti okrajni Statut.

Predloga družbenega plana in proračuna okraja za leto 1956 sta bila objavljena že v št. 38. »Glasnik«, dne 19. maja 1956.

EKSPOZE

ing. Iva Klemenčiča, predsednika Sveta za gospodarstvo OLO, k družbenemu planu OLO za leto 1956

Pred obrazložitvijo predloga družbenega plana za leto 1956 se bom najprej dotaknil glavnih značilnosti razvoja gospodarskega v našem okraju v preteklem letu, ki izvirajo tako iz dejstva, da je naše gospodarstvo del skupnega jugoslovanskega gospodarskega prostora, na drugi strani pa tudi značilnosti, ki so posledica predvidenih družbenih planov bivšega Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana — okolica in Mestnega ljudskega odbora.

Na področju mesta smo predvidevali povečanje skupnega družbenega proizvoda za 10% napram realizaciji leta 1954. Ta predvidevanja so bila presežena za 19%.

Povečanje družbenega proizvoda je gotovo posledica boljše izkoriščenosti obstoječih kapacitet, povečanja storilnosti dela in izboljšanja organizacije tehnološkega procesa v gospodarskih organizacijah. Del tega povečanja pa gre seveda tudi na račun dviga cen, saj znaša povprečni indeks porasta cen v okviru države 10%.

Tudi lanskoletni ukrepi v okviru celotne države niso mogli v polni meri osigurati stabilizacije tržišča. Disproporcije, ki so bili posledica predvsem dotrajevanja naše ključne industrije, nezorazmerja med počasnim naraščanjem blagovnih fondov in hitrim naraščanjem kupnih, nazadnje pa tudi nepravilna razdelitev osebne potrošnje med mestom in vasjo ter s tem v zvezi nesorazmerno povpraševanje po artiklih široke potrošnje, so povzročili tudi v lanskem letu močna nihanja na tržišču, ki jih je občutil predvsem potrošnik v industrijskih centrih in mestih.

S tem v zvezi moramo pogledati, kako so na te okolnosti vplivali instrumenti našega proračuna. Zaradi izrednega porasta dohodkov gospodarskih organizacij v letu 1954, zaradi katerega se je do znane imobilizacije presežkov, smo posebno pre-

vidno postavljali odnos delitve dobička med ljudskim odborom in podjetji. Delež ljudskega odbora smo pravzaprav pavšalirali in v kolikor je podjetje ustvarilo večji dobiček, je presežek šel v fonde podjetja. Da bi preprečili nenormalno povečevanje plačnega sklada zaradi nizko postavljenih planov, smo višino plač limitirali v višini 15%, oziroma v zunanji trgovini 20% nad tarifnim pravilnikom. S tem smo še v največji možni meri osigurali stimulacijo podjetij, da jim ostane listi del dobička, ki ga ustvarijo z boljšo organizacijo dela in z zniževanjem materialnih stroškov, na drugi strani pa smo preprečili tendenco na račun poviševanja budžetskih sredstev vplivati na dviganje cen.

Mislím, da se nam je to v glavnem posrečilo. Delež Mestnega ljudskega odbora na dobičku gospodarskih organizacij je bil namreč dosežen le z 96%, pri 19% presežanju plana družbenega proizvoda in 23% presežanju plana celotnega dobička. Zaradi tega tudi predvidenih 197 milijonov izrednih dohodkov iz gospodarstva nismo ustvarili, ki smo jih planirali zaradi uravnoteženja bilance dohodkov in izdatkov.

V tem smislu je pozitivna tudi ugotovitev, da tudi sredstva podjetij, to je skladi za samostojno razpolaganje, niso bili visoko realizirani. Medtem, ko so znašali leta 1954 331 milijonov, so leto 1955 dosegli le 645 milijonov, medtem ko je bil plan presežen za 57%, kar je v skladu z izvršitvijo plana družbenega proizvoda in dobička, ter z nedoseženo realizacijo deleža ljudskega odbora. V tej realizaciji pa znaša presežek industrijskih podjetij le 13%. Glavni delež na presežku teh sredstev odpade na zunanje-trgovinska podjetja.

Tudi družbeni plan bivšega Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana — okolica je z instrumentom delitve dobička imel namen pre-

prečiti nenormalno presežanje dobičkov v podjetjih. Zato je z močno progresivno lestvico zmanjševal udeležbo podjetja pri povečanju dobička. S tem je bil dosežen namen, odvzeti presežek, ki je bil ustvarjen zaradi slabega planiranja, na drugi strani pa je seveda odvezel podjetjem tudi sredstva, ki so jih ustvarila s svojim prizadevanjem za zniževanje materialnih stroškov in z boljšo organizacijo dela. Rezultat tega je bil, da je bil planirani delež ljudskega odbora na dobičku gospodarskih organizacij presežen za 13%, medtem ko je indeks družbenega proizvoda in celotnega dobička bil 107%, sklada za samostojno razpolaganje podjetij pa 114%.

V zvezi z ugotavljanjem vplivov na neuravnovešenost tržišča moramo analizirati tudi investicije, ki so bile izvršene na teritoriju okraja. Upoštevajoč teritorialni princip je bilo v l. 1955 investiranih 13,1 milijard zveznih, republiških, okrajnih, občinskih in sredstev gospodarskih organizacij (brez avtostrade). V primerjavi z letom 1954 je tempo investiranja sicer še bil vedno v porastu — za dober odstotek, vendar se je njihova struktura bistveno menjala. To pa lahko še prav posebej ugotovimo, če pogledamo strukturo okrajnih investicij. Njihov izredno močan padec v primerjavi z letom 1954 — saj znaša indeks le 61% — nam kaže, da je bila tukaj pravilna tendenca zmanjševanja formiranja investicijskih sredstev na račun dobičkov gospodarskih organizacij. Tudi v strukturi porabljenih sredstev se kažejo bistvene spremembe v korist družbenega standarda, saj se je njihova udeležba od 43% v letu 1954 dvignila na 77% v letu 1955. Temu je seveda največ doprinešalo formiranje stanovanjskega sklada in mobilizacija sredstev podjetij za stanovanjsko izgradnjo. — Porast sredstev, ki so bila vložena samo v stanovanjsko komunalno izgradnjo znaša namreč 141%.

Pravkar omenjene številke nam torej kažejo nadaljnjo značilnost lanskoletne politike Mestnega ljudskega odbora in mislím, da se mora ta tendenca še naprej uveljavljati v naših družbenih planih.

Se ena primerjava z letom 1954 je značilna za uresničenje ukrepov za stabilizacijo gospodarstva. To je realizacija proračunskih sredstev skupaj s proračunskimi investicijami in dotacijami. Medtem ko je bilo v okviru okraja v letu 1954 porabljenih 3.961 milijonov, predstavljajo 3.473 milijonov v letu 1955 padec za 13%. Kljub temu, da ta padec predstavlja predvsem znižanje proračunskih investicij, medtem ko so ostali proračunski izdatki porasli, lahko na podlagi dosedaj ugotovljenih dejstev smemo trdimo, da je gospodarska politika na-

šega okraja bila v skladu z zveznimi ukrepi, ki so imeli namen umiriti tržišče, kar je bilo proti koncu lanskega leta v glavnem tudi doseženo.

Značilnost lanskega družbenega plana je bilo tudi formiranje namenskih skladov. Predvsem je bila važna sprostitev zveznega dela dobička v nekaterih panogah, ki predstavljajo več ali manj lokalno dejavnost in za katerih napredek morajo skrbeti predvsem lokalni organi. Zato smo ta sproščeni del dobička kanalizirali v namenske sklade tako, da se njihova sredstva trošijo za razvoj tistih panog, v katerih so bila ustvarjena. Tako smo dosegli, da smo tudi tukaj spremenili strukturo investicij v korist kritja potreb široke potrošnje. Do lanskega leta so se namreč izredno počasi odmerjala sredstva za razvoj kmetijstva, obrti, trgovine in gostinstva, medtem ko so se lanj v te namene natekla precejšnja sredstva. Tako je sklad za pospeševanje kmetijstva dosegel 72 milijonov, obrti 298 milijonov, trgovine 195 milijonov in gostinstva 19 milijonov. Skupno so sredstva namenskih skladov (poleg omenjenih še sklad za kreditiranje investicij v gospodarstvu, za urejanje voda, za obnovo gozdov, za pospeševanje prometa in predelavo kmetijskih pridelkov in za pobijanje alkoholizma) dosegla 1,511 milijonov. Poleg tega pa je bil kreditni sklad za zidanje stanovanjskih hiš realiziran z 950 milijoni, ki so bili ustvarjeni z obveznimi prispevki iz proračuna in dobička gradbenih podjetij, medtem ko je sklad za stanovanjsko-komunalno gradnjo dal 1,454 milijonov din. Na ta način smo na eni strani lahko zastavili stanovanjsko izgradnjo v sedanjí širini, na drugi pa razvijali panoge, ki v lokalnem merilu direktno vplivajo na dvig standarda. Sredstva, ki so bila vložena v te sklade, res niso bila v polni meri že tudi porabljena, saj znaša saldo med vplačanimi in odobrenimi sredstvi 537 milijonov. To pa je posledica predvsem nezadostne priprave perspektivnih programov in strukturnega stališča OLO, da se sredstva odobravajo le po predhodno oredložitvi detajlnih načrtov. Na drugi strani pa je bila večina teh sredstev vplačana šele po potrditvi zaključnih računov gospodarskih organizacij. Vsekakor pa je s tem osigurana materialna baza za načrtno razširjanje teh lokalnih panog gospodarstva v letošnjem letu.

Posebej naj omenim še sklad za pospeševanje trgovine. Ze ob obravnavanju lanskega družbenega plana smo ugotovili, da najbrž ne bo dalo najboljših rezultatov določilo zveznega družbenega plana, s katerim so se investicijska sredstva v trgovini ustvarjala v glavnem pri samih podjetjih, ker se preveč razdrobijo in se večje, toda skupne investicijske potrebe kot na skladišča in podobno, ne morejo financirati. V vidu kon-

centriranja teh sredstev smo sprejeli sklep, s katerim smo prepustili ves ustvarjeni dobiček v notranji trgovini, ki predstavlja budžetska sredstva, investicijskemu skladu s tem, da tudi trgovska podjetja iz svojih skladov prispevajo vanj vsaj enako vsoto. Na ta način bi prišli do prilično izdatnih sredstev za pokritje splošnih potreb za oskrbo mesta, ker bi se ta fond dvignil na okoli 400 milijonov.

Mislím, da je prav podčrtati dejstvo, da je naš letošnji družbeni plan sestavljen v duhu sklepov posvetovanja pri tov. Titu in IV. plenumu SZDLJ in da mora zagotoviti na našem področju izpolnitev postavk tega posvetovanja.

Poglejmo na kratko te postavke:

IV. plenum ugotavlja, da je na bazi dosežene industrijske izgradnje možno izvršiti gotovo spremembe v naši gospodarski politiki. Istočasno pa jasno postavlja pred nas, da te spremembe niso posledica nepravilnosti do sedaj prehojene poti, temveč, da so neposreden odraz uspehov v ustvarjanju materialne baze naše industrijske izgradnje. Plenum je nadalje ugotovil, da smo s tem, ko smo se orientirali na hitro industrijsko izgradnjo, šli zavestno v odnosu v našem gospodarstvu, ki v normalnih prilikah niso običajni, ker zahtevajo prevelike napore in žrtve, ki so možni samo v krajših časovnih periodah. Ti odnosi pa so se zaradi težav, ki jih nismo mogli predvideti — preorientacija gospodarstva po resoluciji Informburoja — pa tudi zaradi subjektivnih slabosti v samem sprovajanju in realizaciji naše načelne gospodarske politike, še bolj zaostri in povečali disproporcije, ki so v skrajni liniji povzročili večja nihanja na našem tržišču.

Kateri so bili v glavnem ti disproporcije: predvsem je to nesorazmerje med forsiranjem izgradnje težke industrije in zaostajanjem razvoja industrije za široko potrošnjo. To je imelo za posledico, da je hitreje rasla potrošnja kot pa proizvodnja za zadovoljitev teh potreb. Ne smemo izgubiti namreč iz vida, da je tak razvoj forsirane izgradnje težke industrije bistveno spremenil tudi odnose v socialni strukturi prebivalstva, da so se potrebe po delovni sili v novih gradbenih in industrijskih kapacitetah v veliki meri pokrile s prelivom delovne sile iz vasi v mesta in industrijske centre, s tem pa se je še bolj zaostri zaostajanje proizvodnje industrijskih in kmetijskih predmetov za široko potrošnjo, istočasno pa je že naraščalo povpraševanje po predmetih široke potrošnje.

Osnovne smernice zveznega družbenega plana, ki morajo zagotoviti odpravo teh disproporcij in neposredno vplivati na dvig življenjskega standarda, se odražajo predvsem v porastu industrijske proizvodnje, zlasti proizvodnje za široko potrošnjo, v boljši oskrbi trga s po-

trošnimi artikli preko uvoza, zmanjšanjem obsega investicij ter spremembo njihove strukture v prid nerazvitim panogam s posebnim poudarkom na kmetijstvu, kakor tudi v uporabi proračunskih sredstev v višini lanskoletnih izdatkov.

Tudi predlog kot sestavni del republiškega in zveznega družbenega plana, ki ga v imenu gospodarskega sveta predlagam v odobritev, bazira na istih principih.

Skupni družbeni proizvod se v okviru okraja povečuje nasproti realizaciji lanskega leta za 8%, narodni dohodek pa za 6%. Pri tem predstavlja seveda glavni del porasta industrijska proizvodnja, ki jo predvidevamo v višini 9%, pri tem proizvodnja za široko potrošnjo prav tako v višini 9%. Predlogi planov gospodarskih organizacij so bili v tem pogledu letos boljše kot prejšnja leta, vendar smo imeli še vedno primere, ko so podjetja brez vsakih resnih vzrokov planirala nižjo proizvodnjo kot so jo dosegla v lanskem letu. Gospodarski svet takih planov ni sprejel, ampak jih je upošteval v višini lanskoletne realizacije upošteva, da so na razpolago iste kapacitete in da bo oskrba s surovinami vsaj ista če ne boljša kot v letu 1955. Edino v dveh panogah smatramo, da bo težko doseči lanko višino proizvodnje zaradi izločenosti osnovnih sredstev in nujnih večjih remontov, ki seveda zmanjšujejo izrabo kapacitet — to je v papirni in grafični industriji. Zato je nujno posvetiti tema panogama v okviru perspektivnih možnosti gotovo pozornost.

Predvideno povečanje količinske proizvodnje, mislim, da je realno, posebno če upoštevamo še rezerve v produktivnosti dela, o čemer bom pozneje govoril. Pač pa moram poudariti, da je dohodek, ki ga ustvarja predvsem industrija, v predloženem planu prilično napet, kar je postavljeno predvsem v sporazumu z republiškim organi, obenem pa tudi obveza kolektivov za uporno borbo za njegovo ostvarenje.

V kmetijstvu ne predvidevamo nikakih bistvenih sprememb glede proizvodnje nasproti lanskemu letu. Lanskoletna proizvodnja je bila namreč nad povprečjem zadnjih let, zato kljub izboljšanju agrotehničnih ukrepov glede oskrbe s semenskim blagom, povečanju obsega fitopatoloških ukrepov, melioracij na barju, s smotrnejšo uporabo umetnih, kakor tudi povečanjem uporabe domačih organskih gnojil, z izboljšanjem selekcijske službe v živinoreji in drugih ukrepov si bomo lahko šteli za znaten uspeh, če bo proizvodnja večja od lanske.

Drugača je stvar v gradbeništvu, kjer predvidevamo znižanje gradbenih uslug za okoli 15 odstotkov nasproti lanskemu letu. Ta tendenca je seveda v skladu s principi nove gospodarske politike, ko pristopamo k realnim možnostim financiranja kapitalne izgradnje. Vendar morem ugotoviti, da so še ta predvidevanja razmeroma optimistična, če upoštevamo do sedaj sklenjene pogodbe gradbenih podjetij, ko se je tako rekoč gradbena sezona že začela.

V tovornem in medkrajevnem osebnem prometu, ne predvidevamo bistvenih sprememb. Predvideno povečanje izvira v glavnem iz lanskega povečanja kapacitet, predvsem osebnega prometa. Seveda pa ne moremo reševati povečanja prevoznih uslug

ki jih narekuje večja proizvodnja samo preko transportnih podjetij, kjer ga rešujejo proizvodna podjetja predvsem sama zase.

V komunalni dejavnosti je seveda bistvena rekonstrukcija mestnega prometa, ki letos zaključuje I. etapo rekonstrukcije.

Predvideno povečanje obrine proizvodnje za 11% smatram, da je realno. Doseženo bo predvsem z boljšim izkoriščanjem obstoječih kapacitet in dvigom produktivnosti, na drugi strani pa predvidevamo, da bodo občinski ljudski odbori z razpoložljivimi sredstvi ustanovili večje število novih uslužnostnih podjetij, ki so potrebna za kritje potreb široke potrošnje.

Planirano povečanje prometa v trgovini bazira predvsem na predvidenem povečanju proizvodnje v državnem merilu in povečanju uvoza artiklov široke potrošnje — predvsem prehrane. Zato smatram, da je planiranih 6% povečanja prometa realno in tudi nujno, če hočemo zadostiti povpraševanju in zagotoviti potrebno intervencijo na tržišču, kar bo mogoče doseči z boljšim in pestrejšim asortimentom.

Omeniti pa moram, da je napeto predvideno povečanje prometa v gostinstvu. Plan predvideva, da se bo promet v gostinstvu povečal za 8%. Realizacija četrtletja v primerjavi z istim razdobjem v lanskem letu res kaže, da bo predvideno postavko težko doseči, vendar pa se da to situacijo tudi izboljšati s povečanjem asortimenta, boljše oskrbo in kvaliteto, predvsem pa tudi z boljšo postrežbo.

Na kratko sem nanizal nekaj glavnih karakteristik, ki osvetljujejo naša predvidevanja glede gibanja proizvodnje v letošnjem letu. Ne moremo si pa zamisliti niti stabilizacije tržišča, niti stalnejšega porasta standarda delovnega človeka brez zaostrovanja problemov okoli dviga proizvodnosti dela. V tej zvezi izgleda, še vedno niso dovolj resno razumeli sklepov IV. plenuma SZDLJ. To kažejo namreč predlogi planov nekaterih podjetij, ki so namesto, da bi si že s planom zastavili nalogo izboljševanja organizacije dela in povečanja vrednosti proizvodnje na enega zaposlenega, ravno obratno dvigala število delovne sile pri zmanjšanju proizvodnje. Spremembe, ki so bile izvršene lanj v plačnem sistemu, imajo v bistvu velike možnosti stimuliranja povečevanja storilnosti. Vendar mislim, da teh možnosti ni v polni meri izkoristilo niti eno podjetje. Tako ni zadostne borbe za uvajanje delovnih norm in njihovo realnost, da ne govorimo o uvedbi premijskega sistema, ki lahko rečem niti v enem podjetju ni bil dovolj stimulatивно izdelan. Pri tem pa seveda ne smemo imeti v vidu samo industrije, ampak vse ostale panoge družbene dejavnosti do same administracije in njenih ustanov. Ugotavljamo lahko, da se temu problemu še vedno poseveča premalo pažnje in da nam tu s politiko socialnega zaposlovanja večjega števila ljudi kot bi bilo treba, ali pa vsled premajhnega izkoriščanja delovne sile še vedno uhajajo ogromna sredstva. Zato predvideva plan pri 9% povečanju proizvodnje 3% povečanje delovne sile v gospodarstvu, za kar bo treba uporne borbe, da se bo predvidevanje, ki je eden od osnovnih faktorjev za čimprejšnjo stabilizacijo tudi uresničilo.

Najboljnja sprememba v lanskem družbenim planom je v delitvi dohodka iz gospodarstva in v odnosu ljudskega odbora do gospodarskih organizacij. Nova delitev dohodka namreč loči formiranje gospodarskih od proračunskih fondov na eni strani, na drugi strani pa postavlja v direktno odvisnost višino investicijskih sredstev z dobičkom, ki se formira v gospodarstvu. Investicijska sredstva so se namreč do sedaj v glavnem ustvarjala preko davčev, ki jih je gospodarstvo plačevalo v proračunsko politično teritorialnih enot, po letošnjih predpisih pa se okrajni investicijski sklad, na katerem participira tudi republiški, formira avtomatično z ozirom na velikost dobička in maso vloženih osnovnih sredstev v podjetju. Než na tem mestu omenim sploh nadaljnji poudarek principa splošnega gospodarjenja z družbenimi fondy. Princip vodenja gospodarske, pa tudi ostale politike, preko družbeno samostojnih fondov je v letošnji izdelavi instrumentov družbenega plana prišel še bolj jasno do izraza, tako da se čisti proračun pravzaprav umika v svoje ozke administrativne meje, t. j. za pokritje samih administrativnih potreb ljudskega odbora.

V okviru okrajnega ljudskega odbora se formirajo sledeči skladi:

1. Okrajni investicijski sklad bo znašal 1.320 milijonov. Pri tem znaša preneseni del lanskoletnih skladov 384 milijonov. Upoštevaje namensko uporabo prenesenih sredstev iz lanskega leta in namensko uporabo sredstev za letošnje leto se bodo sredstva tega sklada namensko uporabila: 222 milijonov za investicije v trgovini, 66 milijonov za investicije v kmetijstvu, 77 milijonov za investicije v obrti, 14 milijonov za investicije v gostinstvu, ostala sredstva pa za vse gospodarske dejavnosti na sploh.
2. Okrajni sklad za pospeševanje kmetijstva, ki ga predvidevamo v višini 56,7 milijonov, se poveča s prenosom sredstev iz lanskega leta na 71,6 milijonov. Če upoštevamo še namenska sredstva iz investicijskega sklada, bo OLO razpolagal z namenskimi sredstvi za pospeševanje kmetijstva v višini 137,6 milijonov dinarjev.
3. Okrajni cestni sklad bo predvidoma ustvarjen s 35 milijoni.
4. Okrajni gasilski sklad z 18 milijoni in
5. Okrajni gozdni sklad s 341 milijoni.

Občinski ljudski odbori pa bodo razpolagali z investicijskim skladom v višini 613 milijonov, cestnim skladom v višini 19 milijonov in gozdnim skladom v višini 114 milijonov, kar predstavlja skupaj 746 milijonov občinskih investicijskih sredstev in skladom za zidanje stanovanjskih hiš v predvideni višini 1.478 milijonov dinarjev.

Poleg tega se pri občinskih ljudskih odborih na področju mesta formira sklad za pobijanje alkoholizma. Mestni svet je na svoji 6. seji z dne 11. maja sprejel sklep, da se pri občinskih ljudskih odborih na območju mesta ustanovi sklad za pobijanje alkoholizma, ki se formira iz sredstev prometnega davka na alkoholne pijače v gostinstvu in od prodaje alkoholnih pijač v trgovini na drobno in proizvajalcev samih. Sredstva tega sklada bodo pri mestnih občinah znašala 96 milijonov dinarjev.

Smatramo za uместno, da se

ta sklad formira tudi pri ostalih občinah na področju okraja. Okrajni ljudski odbor bo torej razpolagal s sredstvi skladov v višini 1.786 milijonov, občinski ljudski odbori pa z 2.352 milijoni dinarjev, to je skupno sredstev skladov 4.138 milijonov, nasproti 2.809 milijonov v lanskem letu.

S tem se sredstva skladov na področju celotnega okraja povečujejo za 47%, če ne upoštevamo v lanskem letu mobiliziranih sredstev (predvsem iz gospodarskih organizacij) v stanovanjsko komunalnem skladu v višini 1.454 milijonov. Ravno v zvezi s tem pa naj poudarim, da bo tudi v letošnjem letu nujno treba mobilizirati čim več teh sredstev, če hočemo da bomo vzdržali isti tempo stanovanjske izgradnje, kot je bil zastavljen v preteklem letu.

Kakšen naj bi bil kurz v pogledu uporabe teh sredstev, je tudi že pravzaprav odrejeno s sklepi IV. plenuma. Predvsem se bodo ta sredstva odobravalna na licitacijah in morajo podjetja pripraviti vso potrebno dokumentacijo. Postaviti pa se moramo na stadišče, da ne bomo vlagali sredstev v novogradnje, temveč v stvarne rekonstrukcije, ki bodo z majhnimi sredstvi dale najboljše in najhitrejšje rezultate. Tudi tu bomo morali voditi previdno politiko racionalne izrabe razpoložljivih sredstev. Upoštevati namreč moramo, da bodo v okviru zveznih fondov na razpolago večja sredstva za rekonstrukcijo v industriji, ki pa bodo financirala samo opremo in montažo, dočim se bodo potrebni gradbeni stroški morali kriti iz lokalnih virov. Zato je zelo važno, da se bodo naša podjetja pravočasno pripravila na licitacije zveznih kreditov, kjer bodo po sedanjih informacijah sodeč, lahko uspešno konkurirala predvsem podjetja za boljše izkoriščanje in zamenjavo lesa. Participacija naših sredstev pri investicijah iz zveznih fondov je važna tudi zato, ker možnost njihove uporabe v takih primerih ne bo dvomljiva, dočim o ostalih smerih financiranja še ne moremo konkretnije razpravljati. Zvezni izvršni svet bo namreč šele izdal uredbu o uporabi lokalnih investicijskih sredstev v letošnjem letu, s katero bo predvsem predpisal obvezno participacijo pri zveznih investicijah na območju okraja in tudi panoge gospodarstva, v katere se bodo sredstva predvsem lahko vijala.

Kar se tiče investicij v trgovini, je IV. plenum prav tako jasno postavil smernice za nadaljnjo razširitev trgovske mreže, kar bo v neposredno korist potrošnikov, kakor tudi za reševanje najnujnejših potreb po skladiščih in drugih prostorih, ki so nam nujno potrebni, če hočemo reševati normalno preskrbo mesta in zajemanja tržnih viškov kmetijske proizvodnje. Zato mislim, da se za te namene v skladih koncentrirana sredstva ne bodo uporabljala za neko otepševanje obstoječih lokalov in da bi morala tudi uporaba sredstev podjetij iti v enaki smeri.

Investiranje v obrti je do sedaj v gotovi meri zastopavljalo izgradnjo malih obrtniških obratov. Zato je prav, da začno občine voditi politiko ustanavljanja malih uslužnostnih obratov, za katere obstajajo krajevne potrebe.

Kar se tiče sredstev za pospeševanje kmetijstva mislim, da je jasno, da bo njihova najefikasnejša uporaba za nadaljnje

utrjevanje socialističnih kmetijskih obratov, preko katerih bomo razvijali dobro semensko in inštrukcijsko službo in na ta način tudi celotno kmetijsko proizvodnjo.

O stanovanjskem fondu sem že govoril. Na tem mestu pa bi dodal še sledeče ugotovitve. Na terenu med delovnimi kolektivi in v ustanovah se je namreč pojavilo mišljenje, da je problem stanovanjske izgradnje z obveznim 10% prispevkom od plačnega sklada rešen in da se zanj ni treba več brigati. Da pa temu ni tako, naj pokažejo sledeče številke. Lansko leto smo zbrali na področju okraja 2,4 milijarde dinarjev za stanovanjsko izgradnjo. Večino teh sredstev predstavljajo vložena sredstva podjetij. Letošnji obvezni stanovanjski sklad znaša po odbitku 10% deleža LRS le 1,460 milijonov dinarjev. Torej nam manjka še skoraj milijarda, če hočemo stanovanjsko izgradnjo obdržati na istem nivoju. Zato tukaj ni mesta za uspanjanje, ampak je potrebna maksimalna aktivizacija delovnih kolektivov. Prav zato smo šli na ostrejšo merilo glede višine obveznih pologov, kot ga predpisuje zvezna uredba, to je, da morajo podjetja prispevati najmanj 50% potrebnih sredstev. Sele tako in s čim manjšo participacijo proračunskih ustanov na tem fondu bomo lahko vzdržali lanskoletni tempo stanovanjske izgradnje. Boriti se moramo za to, da bodo delovni kolektivji razumeli, zakaj smo zaostriili participacijo pri odobravanju kreditov na konkurzih za stanovanjsko izgradnjo.

Skupne investicije na področju OLO bodo v letošnjem letu predvidoma znašale 13,513 milijonov dinarjev, to je 1,200 milijonov ali 8% manj kot v letu 1955. V tem pa so upoštevane predvidene zvezne in republiške investicije v višini 3,5 milijarde dinarjev.

Kakor se avtomatično stekajo sredstva iz dobička v gospodarske fonde, tako je avtomatizirano tudi formiranje proračunskih sredstev in plačnega sklada iz dobička gospodarskih organizacij. S tem se seveda spreminjajo odnos, ki ga je imel ljudski odbor do podjetij preko instrumentov družbenega plana, saj odpade individualno določanje višine sredstev, ki ostanejo podjetju za njegov plačni fond in prosto razpolaganje. Tako je pač v sedanji fazi najboljši rešen princip financiranja proračunskih potreb na osnovi ekonomske zmogljivosti in stopnje organizacije tehnološkega procesa na področju političnoteritorialne enote, ne pa na bazi želja, kot je bil to marsikje do sedaj slučaj.

Pri določanju ekonomskih instrumentov novi predpisi zlasti omejujejo pristojnost okrajnih odborov. Med najvažnejša določila ekonomskih instrumentov, iz pristojnosti OLO spada določitev odelotka za izdvajanje sredstev v sklad za samostojno razpolaganje gospodarskih organizacij. Ta sredstva se izdvajajo iz družbenih investicijskih skladov, katerih višina je izračunana na osnovi zvezne lestvice. Vendar je tudi v tem primeru pristojnost OLO omejena, ker je z zveznimi predpisi odrejena tudi razpon od 30% do 40% v mejah katerega postavlja OLO svoj instrument.

Svet za gospodarstva predlaga, da pripada gospodarskim organizacijam iz področja industrije, gradbeništvu, gozdarstvu, turizmu in obrti (nepavšakranim podjetjem) 35%, pri prometalnih

in založniških podjetjih pa 40% sredstev sklada za samostojno razpolaganje. Pri tem je svet smatral za potrebno zagotoviti sredstva v višini lanskega leta.

Isto načelo je Svet sprejel tudi pri določanju višine sredstev tega sklada za trgovinska in gostinstvska podjetja. Za ta podjetja se višina sredstev določa prav tako v mejah odstotkov, določenih z zveznimi predpisi. Odstotek določa pri vseh navedenih dejavnostih od prometa.

Svet za gospodarstvo predlaga, da se z ozirom na potrebe podjetij notranje trgovinske dejavnosti določijo najvišji odstotki, t. j. za:

- 1) trgovska podjetja in trgovine s kmetijskimi proizvodi v višini 0,5%.
- 2) trgovska podjetja in trgovine z industrijskim in drugim blagom v višini 0,25%.
- 3) trgovska podjetja za promet z nafto in naftinimi derivati v višini 1,5% od prometa.

Kljub temu pa trgovska podjetja z industrijskim in drugim blagom v letošnjem letu ne bodo dosegla višine sredstev lanskega leta, ker je določen odstotek za polovico nižji od lanskega leta.

Pri gostinskih podjetjih in gostilnicah so predlagani odstotki ostali v povprečju na višini lanskega leta, to je na 2,1%. Razpon pri zveznih predpisih je od 0,5 do 3%. V tem primeru Svet ne predlaga najvišjega odstotka, ki ga dopušča zvezni družbeni plan, ker bi povečanje tega izdatka nasproti lanskemu letu povzročilo povišanje cen gostinskih storitev.

Za zunanjetrgovinska podjetja pa predlaga Svet za gospodarstvo naj se iz sredstev družbenega investicijskega sklada, ki pripada okrajnemu oziroma občinskimi ljudskimi odbori, izdvoji: 30% za samostojno razpolaganje gospodarskih organizacij, 10% v namenski del investicijskega sklada za pospeševanje trgovinske dejavnosti. To pomeni, da izdajamo v tem primeru iz okrajnega družbenega investicijskega sklada 40% sredstev, ki se bodo trošila za potrebe trgovinske dejavnosti.

Pri določanju ekonomskih instrumentov je področje občin mnogo širše od področja okraja. Sestav občinskih družbenih planov je v letošnjem letu izvršil Okrajni zavod za planiranje. Da bi se pri določanju instrumentov občinskih družbenih planov upoštevali enotni principi, je Svet za gospodarstvo izdelal tudi predlog ekonomskih instrumentov, ki spadajo v pristojnost občinskih ljudskih odborov. Občine določajo za podjetja gostinske, obrtne in komunalne dejavnosti: amortizacijo, višino obresti na osnovna sredstva, zemljinano in delitev dobička. Za trgovinska in gostinska podjetja določajo občinski ljudski odbori višino odstotka za oblikovanje plačilnega sklada in občinski prometni davek v prodaji na drobno. Ker pripadajo sredstva, ki se delijo z občinskimi instrumenti občin, mora pri določanju teh instrumentov priti do izraza določena politika občinskih ljudskih odborov. Pri tem mislimo predvsem na smoterno uporabo razpoložljivih sredstev. Kakor vidimo, so kompetence občin glede vodenja gospodarske politike v panogah, ki imajo predvsem lokalni pomen, bistveno važne. Isto smo ugotovili tudi glede formiranja občinskih družbenih skladov. Glede tega lahko celo trdim, da komunalna dejavnost vse bolj temeljena v gospodarjenje s

temi fondji, kar dokazuje znaten porast njihovih sredstev, predvsem občinskih. Ze samo to dejstvo pa seveda nakazuje zmanjševanje samih proračunov.

Tudi zvezni družbeni plan predvideva formiranje letošnjih proračunskih sredstev v višini lanske realizacije. To je treba tudi nujno doseči, ker je višina udeležbe proračuna v narodnem dohodku eden izmed važnih vzvodov, s katerim bomo lahko vplivali na nadaljnje utrjevanje našega gospodarstva.

Zato je razdelitev virov sredstev med republiko in okrajem postavljena tako, da ostajajo za proračun razpoložljiva sredstva samo v višini lanske realizacije, brez proračunskih investicij. Za vse investicij, potrebe, ki jih moramo kriti iz proračuna, vso eventualno povečanje proračunske dejavnosti, čeprav je bila ustanovljena že v lanskem letu ali bazira na nekem novem predpisu, skrajka za vse izdatke, ki niso bili v lanskem proračunu realizirani, pa mora zadostovati kvota, ki jo predstavlja 20% realiziranega plačilnega sklada. Zato je jasno, da ne more biti ugodno velikim apetitom posameznih ustanov, ki so jih predstavljali prvi predlogi, ampak bo potrebno ravno na tem mestu trde borbe za uresničitev principov, ki so bili postavljeni na IV. plenumu SZDLJ.

Višina proračunskih izdatkov za leto 1956 se v primerjavi z letom 1955 povečuje le za 88 milijonov dinarjev ali za 2%, vendar mora OLO kriti s tem tudi vse izdatke prenešenih oziroma novih nalog. V primerjavi z letom 1954 pa se proračunski izdatki znižujejo za 420 milijonov dinarjev ali 11%. Istočasno se menja tudi struktura proračunskih izdatkov in to predvsem na račun proračunskih investicij, ki se v letu 1956 v primerjavi z letom 1955 znižajo za 103 milijone din ali 20%.

V tej zvezi smo imeli seveda gotove težave pri določanju predvidenih kvot za proračune. Za uravnoteženje proračunskih izdatkov z razpoložljivimi sredstvi v okviru okraja nam je ta določitev seveda potrebna, čeprav kvote za občinske ljudske odbore niso obvezne, kolikor bodo ustvarili nova sredstva oziroma jim bo zadostovala nižja kvota. Te težave so seveda obsojale predvsem v tem, ker zaradi lanskeoletnih organizacijskih sprememb v komunalnem sistemu nismo razpolagali s podatki o realizaciji izdatkov predvsem kar se tiče uprave same. Nepravilno bi tudi bilo določanje višine izdatkov uprave na osnovi realiziranih izdatkov v I. četrtletju, ker so nekateri ljudski odbori lahko dobili kader in ga v takem primeru nastavlili preko dejanskih potreb po primerjavi z drugimi, dočim so zopet drugi realizirali nizke izdatke, ker niso uspeli dobiti kadra s potrebnimi kvalifikacijami in bi jim bila s tem onemogočena izboljšava kvalifikacijskega sestava. Zato smo izdatke za upravo določili po predlogu potrebne sistematizacije, ki jo je izdelal Svet za splošno upravo in proračun, s tem da smo določili na zaposlenega povprečje 200 tisoč osebnih in 80 tisoč dinarjev materialnih izdatkov. Pri tem izračunu se je izvršila še korekcija pri občinah, ki imajo v svojem sestavu krajevne odbore, radi nižje potrebne kvalifikacije.

Glede ugotovljive realizacije ostalih izdatkov je bila stvar lažja, ker ti izdatki predstavljajo v glavnem izdatke posameznih ustanov, ki so bile v celoti prenešene na občine, dočim

se je za ostale izdatke ugovarjala pravilna razdelitev na podlagi sporazuma med posameznimi občinami in številom prebivalcev. K temu se je dodalo zvišanje osebnih izdatkov za 10 odstotkov stanovanjskega prispevka upoštevajoč 3% znižanje socialnih dajatev. Če k temu prištejemo še preje omenjeno splošno povečanje v višini 20 odstotkov na plačni sklad ter dotacije družbenim organizacijam in izdatke za PLZ in gasilstvo, pridemo do proračunskih kvot, ki so bile osnova za izračun delitve tistih sredstev, ki se delijo med OLO in občinskimi ljudskimi odbori.

Osnovo za kritje proračunskih potreb pa tvorijo dohodki, ki v celoti pripadajo okraju oziroma občinskimi ljudskimi odbori. In ob teh bi se malo ustavil. Predvsem bi se posebej dotaknil občinskih doklad in občinskega prometnega davka od prometa na drobno. Čeprav jih namreč predpisujejo občinski ljudski odbori, smo jih že upoštevali v gotovi višini za kritje predvidenih proračunskih kvot, kot je to storil tudi republiški družbeni plan glede kritja skupne okrajne kvote.

Občinski ljudski odbori so dolžni po predpisih zveznega družbenega plana predpisati občinske doklade od katastrskega dohodka v minimalni višini 3%. Republiški plan pa dostavlja maksimalno stopnjo 15%.

Leti 1954 in 1955 sta nam jasno pokazala, da so se dohodki kmeta močno dvignili predvsem radi navijanja cen kmetijskih pridelkov. Obdavčitev kmeta 1954 pa je v primerjavi z letom 1953 padla na območje okraja za ca 120 milijonov, ker je bil katastrski dohodek izračunan še na osnovi odkupnih cen ne pa po tržnih cenah. Zato se je že lansko leto uvedlo občinske doklade, vendar samo v II. polletju, ker so šele takrat izšli potrebni predpisi. Delno se ta situacija popravlja za novo zvezno lestvico o dohodnini, sam obdavčitev pa se pravilneje razporeja med davkoplačevalce tudi z ozirom na vrsto dohodkov, predvsem kar se tiče prevozov in uporabe strojev, z državnimi taksumi. Lanskoletna dohodnina iz kmetijstva je znašala v okviru okraja 400 milj., občinske doklade pa 100 milj. S to obdavčitvijo ni bila dosežena niti višina dohodnina po odmeri za 1. 1953, ki je znašala v okviru sedanjega okraja ca 540 milj. Kljub temu, da so cene kmetijskih pridelkov v tej periodi bistveno porasle (po zveznih številkah za ca 20%), zato je jasno, da moramo dvigniti občinske doklade. Gospodarski svet predlaga, da se predpišejo v okrajnem povprečju v višini 9,4% na katastrski dohodek, kar znaša 161 milj. S tem bi odmera dohodnina (435 milijonov) in občinski doklad skupaj presegle lansko realizacijo za 19%, obremenitev v letu 1953 pa le za 10% neupoštevajoč pri tem povišanje cen kmetijskim pridelkom.

Jasno je, da je višina predpisanih občinskih doklad odvisna poleg drugega od večje ali manjše oddaljenosti od večjih potrošniških centrov. Zato je Gospodarski svet predlagal za izračun osnove občinskih sredstev sledeče povprečne odstotke občinskih dokladov po posameznih občinah:

ObLO	9%
Center	11,5
Bežigrad	10,5
Moste	7,5
Šiška	2,5
Domžale	11,3

Črnuče	11,5
Polje	11,5
Sentvid	11,5
Mengeš	11,5
Kamnik	10,5
Rudnik	10,5
Vič	10,5
Medvode	10,5
Vrhnika	10,5
Borovnica	9,5
Dobrova	8,5
Grosuplje	8,5
Litija	8,5
Logatec	7,5
Ivančna gorica	6,5
Moravče	6,5
Cerknica	5,5
Loška dolina	5,5

Ti odstotki pa seveda niso obvezni, ker jih predpisujejo občine v svoji kompetenci. Vendar so vsekakor eden izmed dodatnih virov za kritje proračunskih potreb.

V tej zvezi bo treba seveda uporne borbe, da bo nova davčna politika do vasi dosegla svoj namen. Predvsem je tu poudarek na pravilni organizaciji odkupa in polnem zajetju tržnih viškov kmetijskih pridelkov, kar se bo doseglo z nadaljnjim utrjevanjem kmetijskih zadrug in pravilnim vračanjem ustvarjenih sredstev za pospeševanje kmetijske proizvodnje in povečanjem proizvodnje socialističnega sektorja, na drugi strani pa tudi z zadostno intervencijo na trgu kar nam zagotavljajo v zveznem planu predvidena sredstva za uvoz prehrabnih artiklov. V tej zvezi pa se postavlja tudi velika in odgovorna naloga pred naše zbornice, predvsem pa pred Okrajno združenje in Trgovinsko zbornico, ki bosta kot družbena organa morala storiti vse, da se bodo gornji principi uresničili.

Nadaljnji vir povečanja proračunskih sredstev so občinske doklade na dohodnino od ostalih poklicev. V tem pogledu lahko ugotovimo, da se povsod pojavljajo pripombe glede neučinkovitosti naše davčne politike do privatnih obrtnikov in njihovega bogatenja. Predvsem je treba v tej zvezi poudariti, da to v glavnem drži za tkzv. produktivne obrti in tiste panoge obrtništva, ki krijejo investicijske potrebe, da pa to ne drži ali pa vsaj v mnogo manjši meri za uslužnostne obrti. Dejstvo je, da se je pri ugotavljanju davčnih osnov verjelo tudi takim prijavam, ki so puščale davčnemu zavezancu izredno nizka sredstva za preživljanje, na drugi strani pa si je prav tisti nabavljali razne nepremičnine, ki predstavljajo večmilijonske vrednosti. Zato je nujno, da letos dvignemo davčne osnove na realno višino, na drugi strani pa zajamemo presežke, ki si jih posamezniki prisvojajo na račun potrošnikov, z občinskimi dokladi. To je absolutno nujno zato, ker je nova davčna lestvica, ki je letos enotna za vso državo, mnogo milejša od dosedanje. Tako se davek pri davčni osnovi 190.000 dinarjev zmanjša za okoli 10%, pri osnovi 220.000 dinarjev za preko 20%, pri osnovi 330.000 din za preko 30%, pri osnovi nad 420.000 dinarjev pa za okoli 25%. Zato je Gospodarski svet predlagal, da se v izračunu občinskih sredstev upošteva tudi 14% povprečna občinska doklada, kar znaša v okviru okraja 40 milijonov dinarjev. Ta vsota pa je dobljena tako, da se za obrtnike, ki imajo davčno osnovo nižjo od 160 tisoč dinarjev, občinska doklada ni upoštevala; za obrtnike, ki imajo pavšalno obdavčitev v višini 10%, za ostale pa 30% občinska doklada od dohodnina.

Gospodarski svet je nadalje smatral, da so kljub temu ljudskim odborom dane možnosti, da z dvigom občinskih doklad ustvarijo dodatna sredstva za kritje novih proračunskih potreb. To utemeljuje posebno s tem, ker niti s 14% povprečno občinsko doklado ne pokrijemo izpade, ki nastane zaradi nižje davčne lestvice.

Tretji problem, ki se ga hočem v tej zvezi dotakniti, je uvedba občinskega prometnega davka na promet na drobno. Ta oblika obdavčitve se letos z zveznim družbenim planom prvič predpisuje. Preko nje se daje občinskimi ljudskimi odbori možnost ustvarjanja sredstev z enakomernejšo razdelitvijo bremen z ozirom na kupno moč. Gospodarski svet je smatral, da ne bi bilo pravilno predpisovati tega prometnega davka na račun dviga cen. Kljub temu pa predlaga uvedbo prometnega davka v višini 1,5% od prometa na drobno na vse prehrabne artikle s tem, da ga za področje mestnih občin predpiše OLO. Da ga je možno predpisati v minimalni predlagani višini, utemeljujem s sledečim: trgovska mreža na drobno in na debelo ima v letošnjem letu manjše obveznosti kot lani za okoli 540 milj. To je predvsem znižanje investicijskih skladov trgovskih organizacij in izpad investicijskih sredstev, ki so se ustvarjala iz presežka plačilnih skladov. Na drugi strani ima trgovska mreža seveda tudi nove dajatve in sicer: 10% stanovanjski sklad, lanskoletni povešek plač za 500 din, ki je bil realiziran samo v II. polletju, nadure uslužbencev za inventure in davek na delovno silo. Vse te nove dajatve pa po predvidevanjih ne presegajo 200 milijonov dinarjev, tako da nastane dejansko zmanjšanje obveznosti za okoli 350 milijonov dinarjev. Promet na drobno z neprehrabnimi artikli znaša v našem okraju okrog 17 milijard. Z 1,5% prometnim davkom zajamemo torej le okoli 250 milijonov znižanih dajatev ter ostane še vedno okoli 1000 milijonov prostih. S tem mislim, da se z uvedbo prometnega davka na promet na drobno ne izvaja nekak pritisk na dvig maloprodajnih cen.

V zvezi z dohodki, ki pripadajo v celoti občinskimi ljudskimi odbori, bi imel še eno pripombo. Občinski Center namreč pripada samo od teh dohodkov za 95 milijonov več kot znaša proračunska kvota, izračunana na podlagi prej postavljenih principov, ki veljajo za vse občine enako. Zato predlagamo, da se občina Center zadoži, da prevzame financiranje proračuna Poklicne gasilske čete - Ljubljana v višini 25 milj., njenih investicij v višini 24 milijonov in nadaljevanje izgradnje šole »Toneta Tomšiča« na Poljanah v višini 76 milijonov din. Če ta sredstva presegajo omenjenih 95 milijonov, je občini Center dodatno odobrena participacija na ostalih dohodkih.

Sedem občinam, to so: Borovnica, Cerknica, Dobrova, Logatec, Ivančna gorica, Loška dolina in Moravče, pa tudi 100% participacija na vseh virih sredstev ne pokrije predvidene proračunske kvote, zato se jim predlaga dotacija v skupni višini 9.143 milijonov.

Končno prehajam na bilanco sredstev OLO za leto 1956. Skupna sredstva OLO bodo v letošnjem letu po izračunu vseh dohodkov znašala 1.943 milijonov din. Ker nam pa ta sredstva ne zadostujejo za pokritje najmanjših

izdatkov, ki znašajo 2.084 milj., predvsem pokrivanje razlike v višini 141 milj. s posojilom iz okrajnega investicijskega sklada za financiranje investicij v višini 100 milj. in 41 milij. nepredvidenih dohodkov. Skupni dohodki in izdatki so torej predvideni v višini 2.084 milj.

Pred seboj imam podatke zadnjih dveh let o porastu narodnega dohodka in gibanju proračunske potrošnje.

Ce je l. 1954 — 100, potem je narodni dohodek v l. 1955 zrasel na 124, in indeks po letošnjem

predlogu zraste na 129.

Proračunska potrošnja pa pada v l. 1955 na 88, in v l. 1956 na 90 v primerjavi z l. 1954.

Te številke nam jasno kažejo, da proračunska potrošnja ne bo delovala v smeri nestabilnosti tržišča, ampak bo obratno faktor stabilizacije. S tem se sprava tudi ena izmed osnovnih nalog gospodarskega razvoja v letošnjem letu.

S tem smatram, da je predlog okrajnega družbenega plana utemeljen in ga predlagam v odobritev.

POROČILO

predsednika komisije za proračun Janka Dekleva k predlogu proračuna OLO za leto 1956

Z družbenim planom, ki ga pravkar sprejemamo, je določen global proračuna tudi za sam okraj. Višina sredstev za proračun pa ni določena le po razpoložljivih sredstvih, temveč to višino diktirajo naše splošne ekonomske težnje, predvsem pa tudi neobhodnost potreb vseh naših ustanov in organov v današnjih pogojih.

Naš predlog proračuna se torej naslanja letos za razliko od doslej, vse ostrije na naše splošne ekonomske družbene prilike, zato bo moralo tudi njegovo izvajanje brezpogojno ohraniti postavljene meje.

Izračun dohodstvene strani smo že čuli v družbenem planu. Izračun strani izdatkov ima pa poleg tega svoj izvor v proračunski potrošnji zadnjih nekaj let. Nimamo podatkov in zamudno bi bilo — ne le po zadnji reorganizaciji okrajev in občin, temveč po vseh spremembah in prenosih, ki so bili izvršeni po letu 1953 in zadevajo izračun proračuna — postaviti današnje območje našega okraja, po letih v primerljivo stanje. Zato le nekaj odstotnih podatkov za vse LO v vsej naši republici, pri čemer je gotovo, da naše območje ni odstopalo navzdol:

Leto 1954 je s porastom cen in s tem v višini dohodki omogočilo v širjo potrošnjo proračuna, ki je porasla v tem letu za 73,4%. Danes nam podatki kažejo, da je tudi teren naše republike v tem letu v proračunski potrošnji prekipel celo daleč čez porast cen. Lahko trdimo torej, da je kljub še ogromno nekritim potrebam našega šolstva, kulture, zdravstva itd. potrošek, čeprav je bil takrat bilančno zravnan, vendar presegal naše realne ekonomske opravičenosti. Zato so morali povzročiti ekonomski instrumenti že lani, da postavljeni plani proračunov LO v LRS niso bili izpolnjeni s potrošnjo, temveč se je le-ta reducirala na višino, ki je le za 43,5% višja od iste v letu 1953. Tako je torej proračunska potrošnja leta 1955 reducirana v nekako ekonomsko realne meje in služi v vsej državi kot osnova za izračun proračuna za leto 1956. S tem pa postane določitev letošnjih proračunskih izdatkov v glavnem računski.

Kot smo videli iz poročila o družbenem planu, znaša ta izračun globala za vse območje in LO našega okraja 3.551.877 tisoč. Kvota je dosežena z velikim naporom v dohodkih, s pričakovano zavestno štednjo pri izdatkih in s stotimilijonskim posojilom.

V tej kvoti je zapopaden predlog proračuna za sam okraj v višini 2.084.783 tisoč. Okrajna kvota je sicer za ca. 331 milijonov višja od potrošnje v l. 1955,

čeprav je zvišanje planirano ob — kot že omejeno — napetih pogojih. Če nato ugotovimo, da odpade na zvišanje osebnih izdatkov ca. 127 milijonov (v kar so zajeta zvišanja dopolnilnih plač, 10% stanovanski prispevek, napredovanja tekom leta itd., poleg odbitka 3% za socialno zavarovanje) in da odpade ca. 114 milijonov zvišanja na rekonstrukcijo osebnega lokalnega prometa in cest — ostane le še ca. 90 milijonov, s katerimi lahko krijemo razvojno narasle materialne potrebe dejavnosti, ki se financirajo iz proračuna.

Tako se zvišajo nasproti l. 1955 še materialni izdatki za prosveto in kulturo za ca. 36 milijonov, dotacije in subvencije za ca. 43 milijonov (kar je zopet v glavnem posledica zvišanja osebnih izdatkov in 10% stanovanskega prispevka za uslužbenec finančno samostojnih zavodov), rezervo za ca. 28 milijonov, ki se pa v odnosu po planu pravzaprav zniža od 182 milijonov v letu 1955 na 70 milijonov za leto 1956, medtem ko se materialni izdatki za administracijo znižajo za ca. 13 milijonov. Negospodarske investicije, materialni izdatki za socialno skrbstvo, zdravstveno zaščito in za druge dejavnosti ostanejo približno na ravni potrošnje v letu 1955.

Čeprav govorimo o nekaterih zvišanih materialnih izdatkih, je prav gotovo, da so ta zvišanja relativno skromna. Naloga, da izvrše vsi zavodi kljub temu svoje obveze in zadolžitve, zahteva, da resno razmislijo o ukrepih za varčevanje, česar marsikje lani ni bilo mogoče zaslediti. Forsirana potrošnja v zadnjem četrtletju lanskega leta nas prepričuje, da v mnogih primerih ni bilo zahtevane skrbnosti in štednje.

Mnogokrat se k samemu planu proračuna postavlja previsoke zahteve in nemalokrat uspejo ustanove osvajati si v posameznih postavkah rezerve, ki jih pozneje virmirajo ali ne trošijo, s čimer pa onemogočajo realizacijo faktilčnih potreb, ki jih ni bilo mogoče zajeti. Tako izkazuje postavka za kmetijska posestva po planu za 1955 3.120 tisoč, potrošnja le 1.800 tisoč; za izmero katastra v Vodmatu in Štepanji vasi plan 4 milijone, potrošnja 3.223 tisoč; izmera Center ob kreditu 10 milijonov, nikake potrošnje; pri numeraciji mesta od plana 1,5 milijona potrošnja 476 tisoč, itd. Dejansko so take postavke ob letošnjem sistemu določanja proračunskih kvot po lanki potrošnji, močno prizadete, kajti neizvršena naloga se zopet postavlja v novem letu; po potrošnji lanskega leta, ki je osnova za izračun, se jim pa sredstva ne morejo priznati. Take primanjkljaje bo

mogoče tekom leta popravljati le iz že itak zmanjšane rezerve, ki pa je padla od lanskega leta 6,3% od globala, na letošnje 3,3 odstotka. Poleg tega, da je tudi virmiranje z novim temeljnim zakonom prilično oteženo, onemogoča temeljni zakon doslej običajne rebalanse in ne dovoljuje dopolnilnih proračunov. Naše ustanove so torej vezane izvršiti svoje naloge z okvirom priznanih sredstev. Štedno odmerjena sredstva in osnova iz lanskega leta so itak že letos siliha naše svete, da so odmerjali pri sestavi plana proračuna svojim organom in ustanovam sredstva preudareneje. Le-te bo pa nov sistem že sam po sebi navajal na skrbnejše trošenje. Tako so nekateri izdatki planirani nižje in realneje, da je bilo mogoče predvideti za druge, nujnejše potrebe primerno kritje.

Samo sestavljanje predloga proračuna je bilo tehnično znatno težje kakor prejšnja leta, ker zaradi prenosov kompetenc in reorganizacije, za nekatere vrste izdatkov ni bilo pravih meril ter primerjav. Tudi zaradi prenosa nekaterih poslov zdravstvenih zavodov na občine ter plačevanja kurativnih storitev gotovim proračunskim zdravstvenim zavodom so ob proračunskem sistemu težave. Zavod za socialno zavarovanje mora plačevati zdravstvene storitve za svoje zavarovance. Medtem pa opravlja nekateri prevetilni zdravstveni zavodi tudi zdravstvene storitve, so pa proračunski zavodi in zato ne morejo koristiti dohodkov, ki jih prejemaajo za teke storitve. Treba bo najti možnost njihovega prehoda na finančno samostojnost ali na sistem, ki bo olajšal njihovo poslovanje. Take primere imamo tudi pri drugih dejavnostih, kakor na primer pri delavnicah Tehnične srednje šole v prosveti itd., kjer silj sistem in ekonomiziranje s sredstvi, ustanove k iskanju statusa in prijemov, ki so na eni strani za njih praktičnejši, na drugi strani za celoto gospodarnejši. Da bi zagotovili sredstva za izpolnitev najvažnejših nalog, dalje, da bi obdržali nekatere postavke (na primer negospodarske investicije) vsaj v proračunu na ravni leta 1955, je bilo treba predlagati skrčenje izdatkov upravnega aparata, tako da bo potrebno delno znižanje sedanjega števila uslužbencev, dasiravno posamezna tajništva še nimajo polne zasedbe po dosedanjih časni sistemizaciji.

Tudi materialne izdatke je moralo predvideti n. pr. Tajništvo za splošne zadeve v zelo ozkem obsegu in bo zato treba preudarka pri vsaki potrošnji, da bo finančno realiziralo svoje materialne potrebe. Pristop k letošnji sestavi proračuna kaže, da se naše ustanove in zavod še vedno ne zavedajo resnosti, s katero se izraza volja, prispevati tudi s proračunom k ureditvi naše ekonomike. Saj so znašali predlogi za priznanje proračunskih sredstev 9.200 milijonov nasproti priznanim 2.084 milijonov oziroma 341 odstotkov zahtev nad zmogljivostjo. Zato je razumljivo, da postavlja temeljni zakon poleg že navedenih zaostritev v proračunski disciplini še mere, ki naj ob takih težnjah tudi pri potrošnji uredijo prioriteto izplačil, ki b pri nedinamičnem trošenju zagotovila temeljno pokritje. Tako mora ob proračunskih primanjkljajih zagotoviti banka predvsem sredstva za izplačevanje plač štipendij in socialnih podpor. Tudi forsirani očitoma neracionalni potrošnji na koncu

leta skuša pritj Temeljni zakon v okom s tem, da ukinja dosedanje računsko leto, ki je trajalo do 29. februarja in ga izenačuje s koledarskim letom.

K predlogu proračuna, kakor je bil objavljen v 37. številki Glasnika, predlaga Komisija za proračun iz proračunske tehničnih vzrokov naslednje spremembe:

1. Tajništvo OLO:

Pri »državni upravi« se operativni izdatki znižajo za din 1.400.000 na skupno din 29.800.000

Pri funkcionalnih izdatkih pa se znižajo:

stroški za reprezentanco za 200.000 din na din 1.300.000
stroški za tisk in objave za din 500.000 na din 16.500.000
Povečajo pa se naslednje postavke:

stroški za seje LO, svetov in komisij za din 1.600.000 na din 3.600.000
odškodnina za prekomerno obrabo obleke in terenska dela za din 500.000 na din 1.000.000
S temi spremembami ostane skupni znesek »državne uprave« v znesku 164.000.000 nespremenjen.

2. Svet za gospodarstvo:

Pri Svetu za gospodarstvo se predlaga povečanje v »državni upravi« med funkcionalnimi izdatki postavka »Polni stroški in honorar komisij za pregled zaklj. računov« za dinarjev 500.000 na din 1.500.000 zniža pa se v delu »negospodarske investicije postavka »Izdela-va načrtov za pekarno« za din 500.000 na din 1.100.000 s čimer ostanejo celotni izdatki Sveta za gospodarstvo ne spreminjeni v znesku din 47.250.000

3. Svet za komunalne zadeve:

»Dotacije gospodarstvu« v skupnem znesku din 114.638.000 se izločijo kot »dotacije gospodarstvu« ter se prenesejo med izdatke »komunalne dejavnosti« tega sveta s istim besedilom in istim zneski.

Prav tako se prenese iz »negospodarskih investicij« postavka »anuiteta za samski dom« v znesku: din 4.000.000 in se prenese pod nov proračunski del tega sveta »obveznosti in garancije za istim zneskom.

S tem se celotni izdatki Sveta za komunalne zadeve ne menjajo.

4. Svet za notranje zadeve:

V delu »negospodarske investicije« se skupni znesek 40 milijonov dinarjev razdeli takole:

a) za mehanizacijo in modernizacijo opreme Notranje uprave din 32.750.000

b) za adaptacije in večja popravila din 2.000.000

c) za Protiletalsko zaščito (dovršitev zaključila pod Rožnikom ter kabel za alarmno omrežje) din 5.250.000

Pri »državni upravi« se operativni izdatki zvišajo za 2.783.000 dinarjev na din 27.783.000 funkcionalni izdatki pa se znižajo za din 2.783.000

na din 11.389.000

S tem se celotni izdatki Sveta za notranje zadeve ne spreminijo.

5. Svet za prosveto:

Pri srednjih strokovnih šolah se znižajo pri Zobotehnični srednji šoli osebni izdatki za din 200.000 na din 5.748.000 povečajo pa se funkcionalni izdatki Gradbene srednje šole za din 200.000 na din 836.000

S temi spremembami se celotni izdatki Sveta za prosveto ne spreminjajo.

6. Svet za kulturo:

»Negospodarske investicije« se

znižajo s tem, da se izloči postavka »rekonstrukcije in vzdrževanje spomenikov (Križank, Rimski zid, Grad) za din 6.000.000, tako da znašajo »negospodarske investicije« skupno din 25.800.000

Ta postavka pa se v celoti prenese z istim besedilom v del »prosveta in kultura« med funkcionalne izdatke Sveta z zneskom din 6.000.000, s čimer se izdatki dela »prosveta in kultura« zvišajo na din 26.744.000

V celoti se global Sveta za kulturo ne spreminja.

7. Svet za zdravstvo:

V proračunskem delu »zdravstvena zaščita« so predlagane naslednje spremembe:

a) pri šolski polikliniki se osebni izdatki znižajo od din 7.950.000 na din 8.842.000 operativni od din 1.650.000 na din 1.925.000 funkcionalni izdatki od 2.240.000 na din 2.340.000 skupaj se povečajo izdatki od 11.840.000 na din 13.107.000 t. j. za din 1.267.000.

b) pri Centralnem antiTBC dispanserju se zvišajo osebni izdatki od 5.170.000 din na din 5.483.000 znižajo pa se operativni izdatki od 1.700.000 din na din 1.527.000

ter funkcionalni izdatki od 730.000 na din 590.000 v celoti se izdatki dispanserja ne spreminjajo.

c) Center patronažne službe se v celoti znižuje, in sicer: osebni izdatki od 1.917.000 na din 1.025.000 operativni izdatki od 545.000 na din 270.000

ter funkcionalni izdatki od 172.000 na din 72.000 skupno se znižajo izdatki od 2.634.000 na din 1.367.000 t. j. za din 1.267.000.

d) pri Higijenski postaji se predlagajo naslednje spremembe: osebni izdatki se znižajo od 7.930.000 na din 7.860.000 operativni izdatki pa se zvišajo od 2.600.000 na din 3.250.000

funkcionalni izdatki pa se znižajo od 2.600.000 din na din 2.020.000

tako da se skupni znesek izdatkov Higijenske postaje v znesku 13.100.000 ne spreminja.

8. Dohodki:

Pri proračunskih dohodkih se iz proračunskega dela »dohodki iz gospodarstva« prenese zadnja postavka »razni in nepredvideni dohodki iz gospodarstva« znesek din 41.486.000

na 4. del dohodkov »ostali dohodki«, s čimer se skupni znesek dohodkov ne menja.

9. Finančno samostojni Zavod za posredovanje zaposlitve invalidnih oseb

je naknadno predložil predlog svojega predračuna z 1.015.000 lastnimi dohodki in prav toliko izdatki. Predlog naj bi se priključil aneksu finančno samostojnih zavodov.

Komisija za proračun sedi, da je osnutek proračuna v dočlenjen, da ga bo ob upoštevanju rezerv, za katere je prepričana, da so v letu 1955 obstojale pri vsaki ustanovi, in ob štednem trošenju, mogoče realizirati brez škode za naše dejavnosti. S trdom za izpolnitev proračuna v danem okviru bomo pa tudi s strani proračunskega poštvanja doprinesli svoj delež k ostvaritvi naših ekonomskih ciljev. Komisija predlaga Ljudskemu odboru, da sprejme osnutek proračuna okraja za 1956 z odlokom, kakor je bil objavljen ter s spremembami kakor jih predlaga komisija.